

Актуальні
питання
слов'янського
мовознавства

Випуск XIX

Одеса-2024

Міністерство освіти і науки України

Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

Кафедра слов'янського мовознавства

*Актуальні питання
слов'янського мовознавства*

Випуск XIX

Одеса
2024

ББК 81.41я43
УДК 808.1 (082)

У збірнику вміщені статті зі широкого кола лінгвістичних та методичних проблем славістики: з питань історії та теорії слов'янських мов, методики викладання дисциплін славістичного та лінгвістичного циклу.

Для викладачів вищих та середніх навчальних закладів, аспірантів, студентів, усіх, хто цікавиться проблемами сучасного слов'янознавства.

Відповідальний редактор –

О.О. Ілясов

Редакційна колегія збірника:

доктор філологічних наук, професор *В.Б. Мусій*
кандидат філологічних наук, доцент *О.М. Новак*
кандидат філологічних наук, доцент *М.А. Сокаль*
кандидат філологічних наук, доцент *О.О. Кон*
кандидат педагогічних наук, доцент *А.О. Буднік*
кандидат філологічних наук, доцент *Н.І. Кердівар*
кандидат філологічних наук, викладач *В.В. Дашкова*
викладач *Н.К. Турбарова*
викладач *О.О. Ілясов*

Рецензенти:

Н.Г. Ареф'єва – доктор філологічних наук, професор, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Ю.А. Шпаляренко – кандидат педагогічних наук, старший викладач, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

Друкується за ухвалою Вченої ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»,
протокол № 7 від 26 грудня 2024 року

© Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», 2024

© Кафедра слов'янського мовознавства, 2024

© О.О. Ілясов, упорядник, 2024

<i>Топал Д.Ю. (науковий керівник – к. філол. н., доцент Сокаль М. А.)</i>	
Про засвоєння навички правильного письма здобувачами початкової освіти.....	91
<i>Мирзахмедова К.М. (науковий керівник – к. філол. н., доцент Сокаль М. А.)</i>	
Організація роботи над елементами лексики у початковій школі.....	95
<i>Атаман М.С., Кон О.О.</i>	
Особливості збагачення мовлення учнів початкових класів фразеологічними одиницями на основі міжпредметних зв'язків.....	98
<i>Гур'янова Д.С., Кон О.О.</i>	
Етимологічна робота на уроках української мови у початкових класах.....	106
<i>Салій Ю. (науковий керівник – к. філол. н., доцент Сокаль М. А.)</i>	
Особливості монологічного мовлення та завдання для його розвитку у здобувачів початкової освіти.....	113
<i>Саєнко О.Р., Кон О.О.</i>	
Формування мовленнєвої компетенції учнів початкових класів засобами лінгвістичної казки.....	119
<i>Закаляпіна С.С., Кон О.О.</i>	
Активізація словникового запасу молодших школярів під час роботи з текстами художніх творів.....	127
<i>Кон О.О.</i>	
Практичні аспекти вивчення латинської мови у закладах вищої освіти.....	135
<i>Сокаль М.А., Ілясов О.О.</i>	
Зайомство майбутніх перекладачів з невербальною складовою етикету.....	142
<i>Ілясов А.А., Кон О.О.</i>	
Ігри з лінгвістичним компонентом як засіб розвитку мовленнєвої компетенції здобувачів вищої освіти на практичних заняттях з риторики.....	149
<i>Дашкова В.В.</i>	
Зоосемічні фразеологічні одиниці як аспект вивчення лексики української мови іноземними студентами.....	157
НАШІ АВТОРИ.....	166

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті зосереджено увагу на особливостях процесу викладання латинської мови здобувачам вищої освіти, запропонована структура практичного вивчення латинської мови у закладах вищої освіти.

Ключові слова: вища освіта, методика викладання класичних мов, латинська мова.

Метою вивчення латинської мови на гуманітарних факультетах педагогічного вишу є здобуття загальнолінгвістичних відомостей на основі латинської мови, засвоєння міжнародної наукової термінології, підготовка до користування науковими довідниками (етимологічні словники, словники іноземних мов, енциклопедії тощо), з'ясування місця латинської мови в історії світової культури, читання в оригіналі художніх творів римської літератури, джерел з історії античного світу, середніх віків, західних і південних слов'ян, історії України періоду феодалізму, творів філософів і ораторів античності, середньовіччя і Відродження. Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності майбутніх педагогів, здатності розв'язувати складні завдання у предметній галузі – викладання української та англійської мови і літератури на інноваційних засадах у закладах загальної середньої освіти, зокрема у профільній школі.

Досліджуючи процес підготовки майбутнього вчителя науковці торкаються широкого кола питань: філософії освіти, теоретико-методичних основ підготовки, методів та засобів професійної підготовки,

формування професійних якостей, творчої активності студентів, готовності до різних видів діяльності.

Готовність до діяльності педагога формується у процесі професійної підготовки. Підготовка майбутнього вчителя розглядається як процес, а готовність – це, з одного боку, мета, а з другого – результат цього процесу.

Нами запропонована структура практичного вивчення латинської мови у закладах вищої освіти. Отже, від дотримання педагогічних умов залежить ступінь засвоєння студентами професійно орієнтованих знань, усвідомленість доцільності професійних умінь, нестандартність застосування комплексних лінгвістичних умінь, творчий підхід до педагогічної діяльності.

Далі надаємо приклади такої роботи з урахуванням тематичного плану та програми вивчення дисципліни.

Семінар «Місце латинської мови серед інших індоєвропейських мов, її вплив на культуру Європи»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Що таке латинська мова, її місце серед інших мов, що є предметом цієї науки?
2. Які функції латинської мови у античному, середньовічному та сучасному суспільстві?
3. Якою є структура латинської мови?
4. Як формувалася латинський алфавіт?
5. Як змінювалась уява про латинську мову у процесі історичного розвитку суспільства?

Завдання

1. Яка мета вивчення латинської мови? Латинські елементи у сучасній українській мові

2. Оберіть одне з відомих уявлень про вплив латинської мови на романські й германські мови. Поміркуйте, яке з цих уявлень є найбільш близьким для вас, чому?

Тренінг «Артикуляційна характеристика звуків»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

Найбільш важливі етапи історичного розвитку латинської мови:

1. Закони Цезаря та їх вплив на процес формування суспільства Давнього Риму.
2. Дифтонги у латинській мові.
3. Характеристика голосних.
4. Характеристика приголосних.
5. «Керівництво до оратор-ського мистецтва» Квінтіліана як підсумок античної методики викладання латинської мови.

Завдання

1. Робота в малих групах. Одна з груп має проаналізувати дифтонги в латинській мові, інша – голосні та приголосні.

Пісумком роботи обох груп має стати зіставний аналіз здобутків теоретиків латинської мови, що працювали у часи грецької рабовласницької демократії, римської республіки та у часи імператорського Риму.

2. Опишіть сполучення приголосних, особливості їх читання.
3. Поясніть феномен згасання латинської мови під час розвалу Риму, якими причинами цей феномен можна пояснити?

Тренінг «Тренування коротких і довгих складів, наголосу»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Чи можливо використовувати досягнення античних авторів у наші дні?
2. Чи може античний та середньовічний досвід впливати на сучасну повсякденну комунікацію?

3. Чи доцільно використання знань з латинської мови у практичній діяльності вчителя української та іноземної мов?

Завдання

1. Дайте характеристику довготі та короткості голосних звуків.
2. Опишіть використання наголосу та його місце у латинських словах.
3. Особливості латинського наголосу.

Семінар-практикум «Морфологічні категорії іменника»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. В чому полягає своєрідність іменника у латинській мові?
2. Які особливості має іменник у латинській мові у порівнянні з українською та англійською?
3. Як слід розрізняти граматичні категорії іменника у латинській мові?

Завдання.

1. Категорії відміни: рід, число, відмінок.
2. Особливості визначення основи іменників.
3. I і II відміна.
4. Особливості іменників середнього роду.

Вирішення практичних завдань «Прикметник, його категорії, ступені порівняння»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Як прикметник корелює з іменником в латинській мові?
2. Як реалізується місце прикметника у реченні?

Завдання

1. Розробіть рекомендації, спрямовані на інтенсифікацію вивчення прикметника.
2. Опишіть прикметники I-II відміни.
3. Ступені порівняння прикметників (конкретні приклади).

4. Опишіть суфіксальні, аналітичні і суплетивні форми ступенів порівняння прикметників.

Семінар-практикум «Числівник та його використання»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Схарактеризуйте числівник як частину мови.
2. Опишіть використання числівника.
3. Опишіть, як саме використовується числівник у латинській мові (в історичної класифікації та у суспільному житті).

Завдання

1. Дотримуючись доцільних процедур використання числівника, складіть речення з його використанням.
2. Кількісні, порядкові, розділові числівники (до 10).
3. Узгодження числівників з іменниками.

Вирішення практичних завдань «Прислівник та числівник-прислівник, їхні розряди»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. У чому полягають принципи вивчення прислівника у латинській мові?
2. Які основні типи прислівників ви можете назвати?
3. Які існують можливості використання прислівників у латинському реченні?

Завдання

1. Опишіть можливості утворення прислівників від прикметників.
2. Розкажіть про прислівники, утворені від інших частин мови.
3. Опишіть ступені порівняння прислівників, у тому числі суплетивні.

Семінар-практикум «Дієслово та його морфологічні категорії»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Опишіть основні категорії дієслова у латинській мові.
2. Дослідите питання категорії дієвідміни.
3. Опишіть вид і час дієслів.
4. Чи потрібно враховувати закінчення основи під час означення дієвідміни?
5. Розкрийте питання особових закінчень активних і пасивних форм дієслів.
6. Особові закінчення активного і пасивного стану.
7. Дієслово *esse*.
8. Особові закінчення перфекта.
9. Утворення інфінітивів.
10. Утворення дієприкметників та герундія.

Завдання

1. Робота в мікрогрупах.

Кожна група обирає 3-5 дієслів різних дієвідмін та працюють з ними, вказуючи закінчення основи.

2. На базі розроблених дієслів різних дієвідмін студенти складають речення з ними, вказуючи місце дієслова.
3. Характеристика фонетичних явищ при відмінюванні дієслів.
4. Опрацювати утворення часів дієслова.
5. Описати правила послідовності часів.
6. Дати ознаку непрямого питанню.
7. Теперішні часи у незалежному реченні.

Коментар: Під час виконання використовуються прийоми залучення уваги й інтересу аудиторії. Відповіді обговорюються, робиться висновок про ефективність застосування запропонованих засобів.

Вирішення практичних завдань «Займенник, його розряди, відмінкові закінчення»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком.

1. Як саме займенник представлений у латинській мові?
2. Займенники особові, зворотний, присвійні, вказівні, відносні, питальні, заперечні.
3. Опишіть відмінювання займенників.

Завдання.

1. Проаналізуйте різні типи займенників.
2. Проведіть атрибутизацію та гіпонімізацію займенників у словосполученні та реченні (за вибором студента).
3. Опрацюйте займенник-прикметники, їх місце у реченні.
4. Опрацюйте словотвір займенників.
5. Проведіть аналіз зведеної таблиці відмінювання займенників.

Усі наведені завдання та види практичної роботи з методики навчання латинської мови сприяють удосконаленню знань майбутнього вчителя, її компоненти мають різні рівні прояву, але вона є показником професійного розвитку вчителя, викладача.

Список використаних джерел

1. Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Латинська мова: навч. посібник. Львів : Світ, 2021. 240 с.
2. Вандишев В.М. Латинська мова та риторика. Екскурс в історію вчень і понять. Київ : Кондор, 2023. 168 с.
3. Латинська мова: навч. посібн. / упор. Л. С. Прокопчук, І. Є. Процак. Київ : Всеукраїнське спецвидавництво, 2020. 224 с.
4. Світлина Є. І. Латинська мова: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 440 с.

5. Шаманова Н. Є. Латинська мова: підручник. Київ : НУК, 2021.144 с.
6. Шпинта Г. М. Лексичний мінімум з латинської мови. Київ : Книга-плюс, 2021.166 с.

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»

Кафедра слов'янського мовознавства

Науково-методичне видання

**Актуальні питання
слов'янського мовознавства**

Випуск XIX

*Здано до набору 31.11.2024. Підписано до друку 15.12.2024
Папір офісний. Гарнітура «Таймс». Ум. друк. арк. 4,94.
Обл.-вид. арк. 4,56. Тираж 300 прим.*

Актуальні питання слов'янського мовознавства / відп. ред. О.О. Ілясов. Вип. XIX. Одеса : Homeless Publishing, 2024. 169 с.

У збірнику вміщені статті з широкого кола лінгвістичних та методичних проблем славістики: з питань історії та теорії слов'янських мов, методики викладання дисциплін славістичного та лінгвістичного циклу.

Для викладачів вищих та середніх навчальних закладів, аспірантів, студентів, усіх, хто цікавиться проблемами сучасного слов'янознавства.

ББК 81.41я43
УДК 808.1 (082)